

Urząd Statystyczny w Rzeszowie

SPÓJNY SYSTEM BADAŃ OBSZARÓW TRANSGRANICZNYCH I JEGO ROLA W TWORZENIU INFRASTRUKTURY INFORMACYJNEJ

dr Marek Cierpiął-Wolan
Dyrektor Urzędu Statystycznego w Rzeszowie

PLAN PREZENTACJI

1. Infrastrukturyzacja rozwoju
2. Delimitacja obszarów transgranicznych
3. Monitoring zjawisk społeczno-gospodarczych na obszarach transgranicznych
4. Badania kompleksowe
5. Podsumowanie

„INFRASTRUKTURALIZACJA” ROZWOJU

- O rozwoju społecznym i gospodarczym decydują zasoby infrastrukturalne;
- O wykorzystaniu zasobów demograficznych, naturalnych i technicznych decyduje rozwój infrastruktur niezbędnych do korzystania z tych zasobów;
- Kraje o słabym rozwoju infrastrukturalnym stają się zależne od krajów infrastrukturalnie lepiej rozwiniętych.

INFRASTRUKTURA

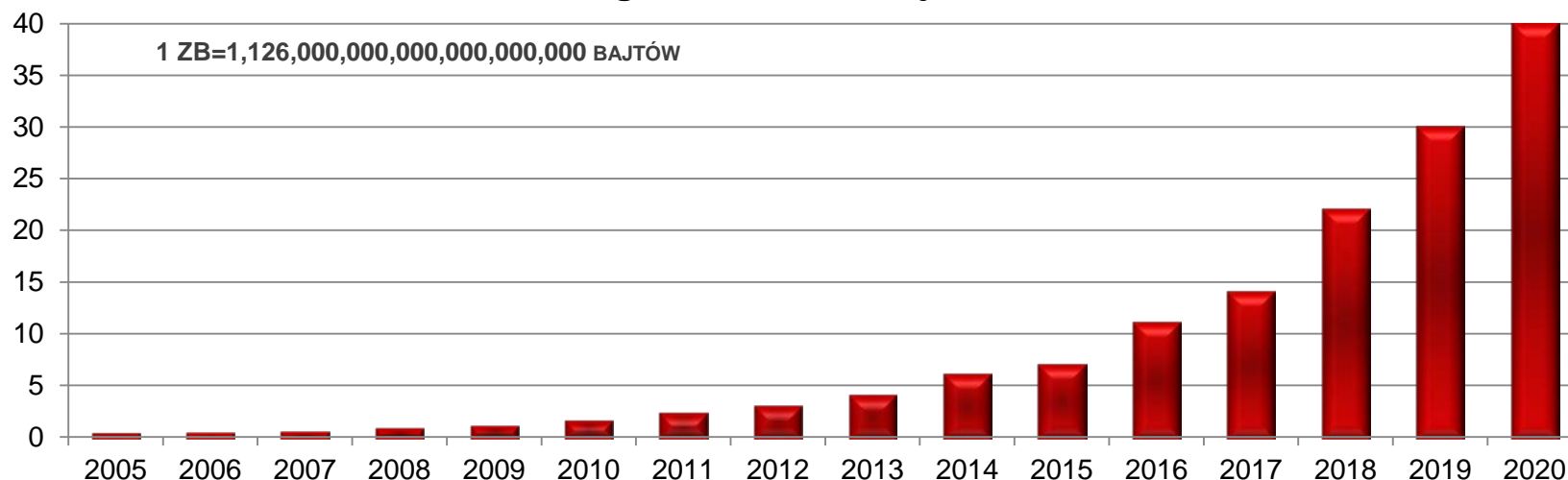
Infrastruktury warunkujące funkcjonowanie innych systemów i zasobów w społeczeństwie, gospodarce i państwie :

- Infrastruktura energetyczna,
- Infrastruktura transportowa,
- Infrastruktura komunalna,
- Infrastruktura społeczna,
- Infrastruktura telekomunikacyjna,
- **Infrastruktura informacyjna.**

INFRASTRUKTURA INFORMACYJNA

- Warunkiem rozwoju i współpracy jest globalny społeczny ład informacyjny;
- Wysoka zmienność i współzależność: procesów społecznych, gospodarczych, zjawisk politycznych, ekologicznych, etc.;
- Konieczność monitoringu statystycznego w skali globalnej i lokalnej;
- Statystyka publiczna jako koordynator infrastruktury informacyjnej.

Dane globalne w zetabajtach

ZMIENNOŚĆ I WSPÓŁZALEŻNOŚĆ ZJAWISK SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH

INTEGRACJA

(np. Strefa Schengen w Europie)

DEZINTEGRACJA

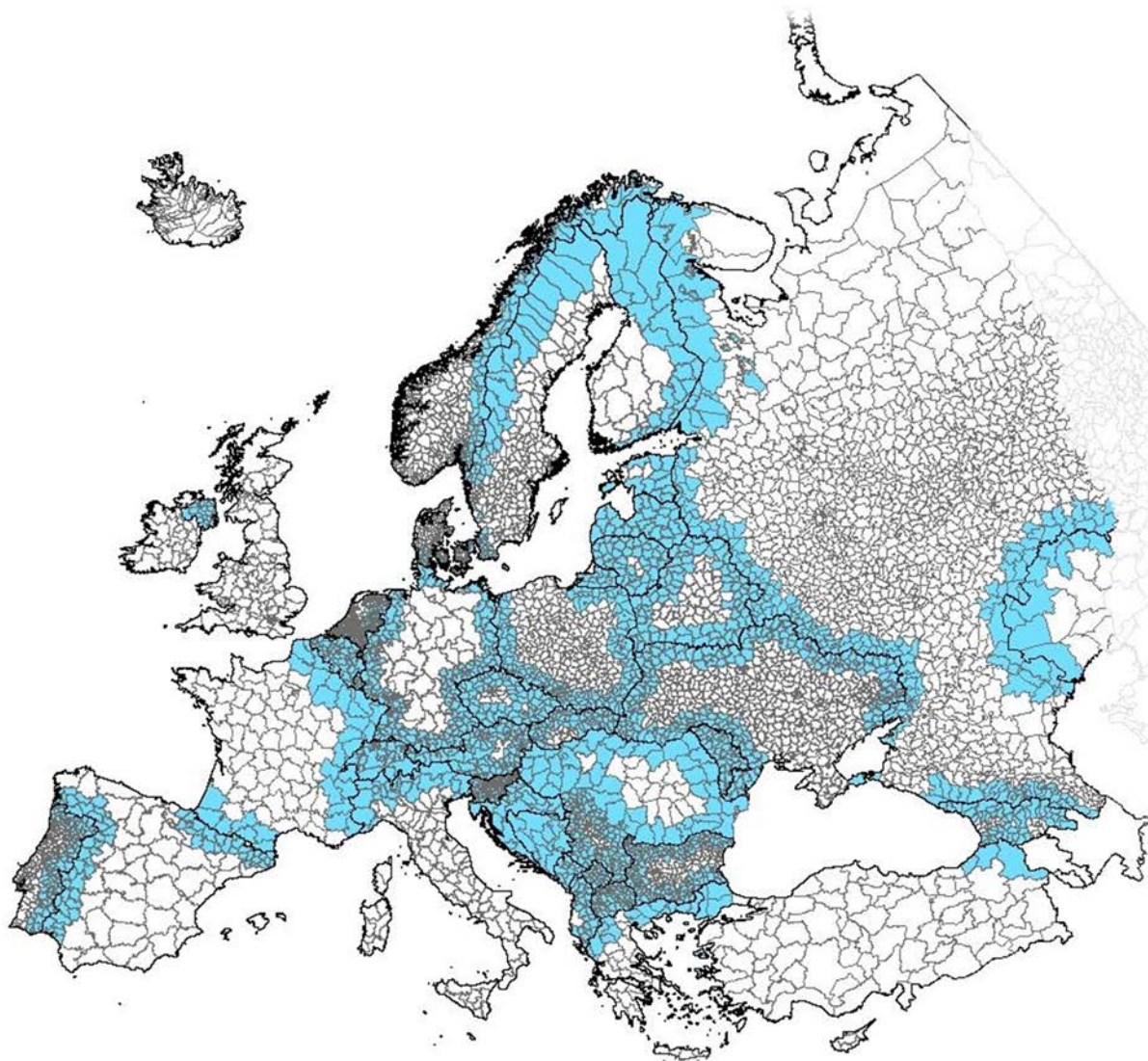
(np. zaostrzenie przepisów dotyczących przekraczania granic zewnętrznych UE)

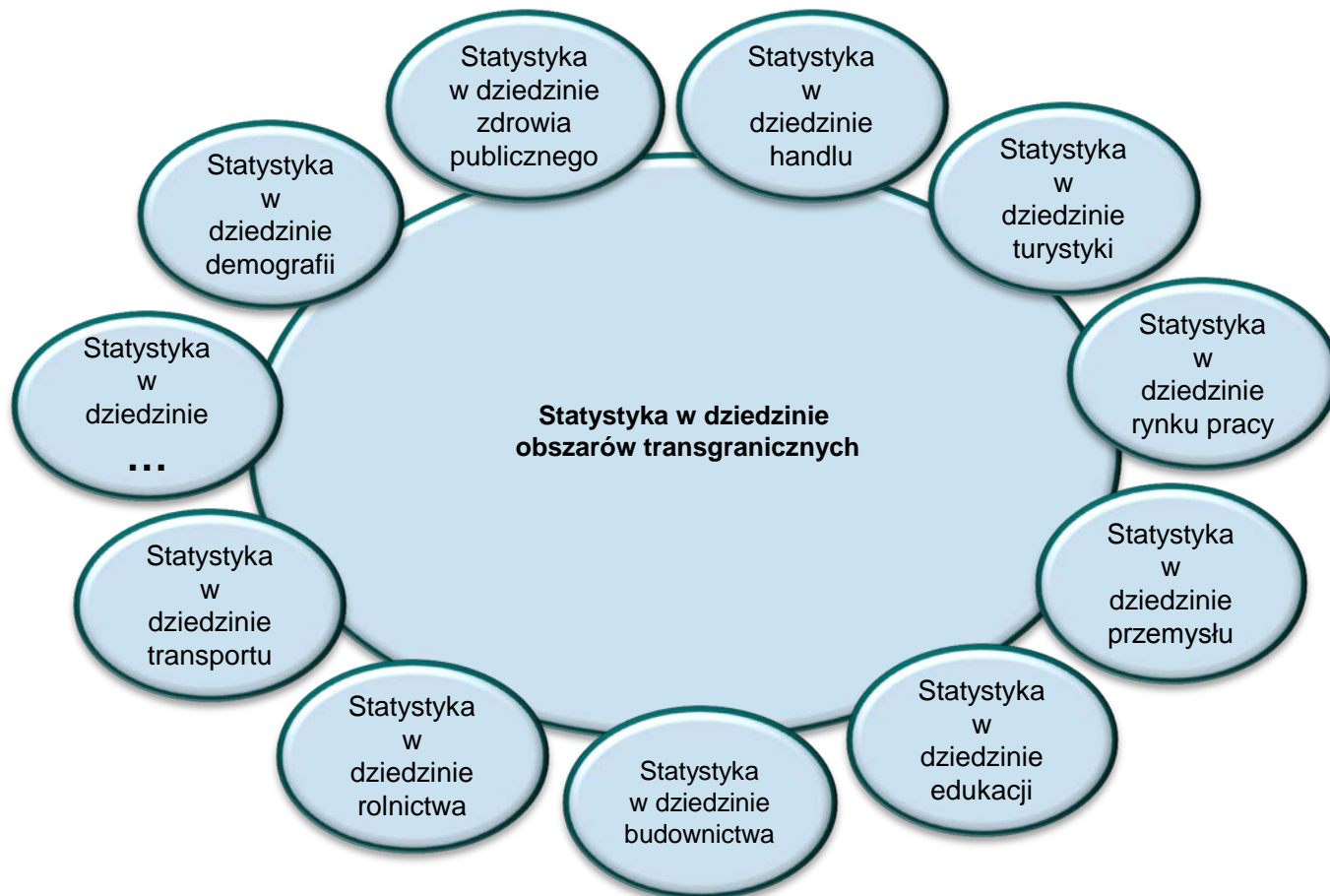
**WIĘKSZA INTENSYWNOŚĆ NIEREJESTROWANYCH
ZJAWISK SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH**

POGŁĘBIENIE SIĘ NIEDOSKONAŁOŚCI SYSTEMÓW INFORMACYJNYCH
(zwłaszcza dotyczących obszarów transgranicznych)

OBSZARY TRANSGRANICZNE W EUROPIE

STATYSTYKA W DZIEDZINIE OBSZARÓW TRANSGRANICZNYCH

STATYSTYKA W DZIEDZINIE OBSZARÓW TRANSGRANICZNYCH

NIEDOSKONAŁOŚCI SYSTEMÓW INFORMACYJNYCH OBSZARÓW TRANSGRANICZNYCH

- ograniczona dostępność danych dla obszarów znajdujących się po obu stronach granicy państwowej,
- brak informacji na danym poziomie agregacji w poszczególnych krajach,
- niski poziom porównywalności danych, w szczególności tych odnoszących się do zagadnień ekonomicznych.

MONITORING

PROBLEMY Z BADANIEM PROCESÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH NA OBSZARACH TRANSGRANICZNYCH

- Niski stopień porównywalności danych statystycznych, wynikający z różnic metodologicznych prowadzonych badań.

Polska	Słowacja
Izba – pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, z bezpośrednim oświetleniem dziennym, o powierzchni	
co najmniej 4 m ² .	co najmniej 8 m ² .
Sady – grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi o powierzchni	
nie mniejszej niż 0,1 ha.	nie mniejszej niż 0,5 ha.

- Brak informacji na danym poziomie agregacji w poszczególnych krajach, różny podział administracyjny.

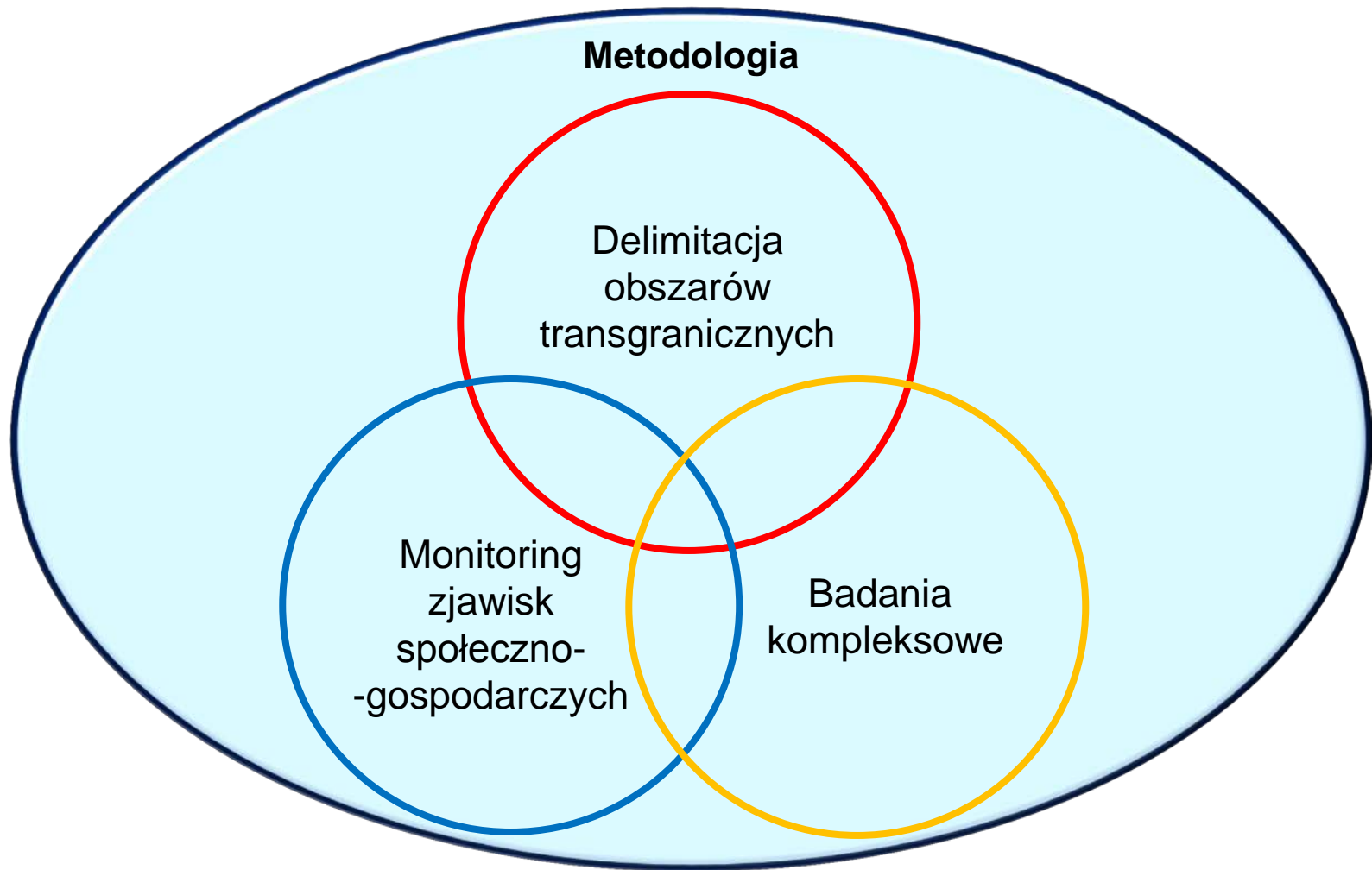
Wyszczególnienie	NUTS 2		NUTS 3		LAU 1	
Część polska	województwa	1	podregiony	4	powiaty, miasta na prawach powiatu	25
Część rumuńska	regiuni	3	judete	7	–	–
Część słowacka	oblasti	1	kraje	2	okresy	24
Część ukraińska ^b	области	4	–	–	райони, міста обласного значення	79
Część węgierska	tervezési-statisztikai régiók	2	megyék	5	statisztikai kistérségek	50

podział administracyjny

brak podziału administracyjnego

STATYSTYKA W DZIEDZINIE OBSZARÓW TRANSGRANICZNYCH

WYPRACOWANIE SPÓJNEGO SYSTEMU BADAWCZEGO DLA OBSZARÓW TRANSGRANICZNYCH

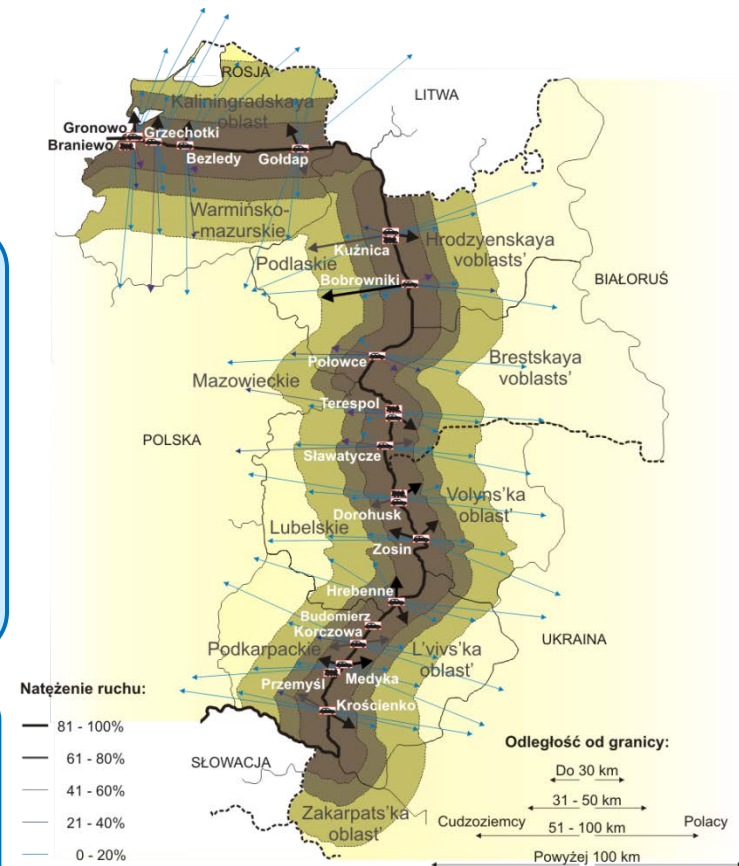
DELIMITACJA OBSZARÓW TRANSGRANICZNYCH

Delimitacja

Delimitacja wstępna – w oparciu o:

- Rozporządzenie nr 1931/2006 Wspólnoty Europejskiej z dnia 20 grudnia 2006 roku (z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. zgodnie z którymi strefa przygraniczna to obszar położony do 30 km (ewentualnie do 50 km) od granicy; wyjątek – strefa przy granicy polsko-rosyjskiej,
- wyniki badań ankietowych na granicy, dojazdy do pracy itp.

Delimitacja dynamiczna – systematyczna analiza zjawisk społeczno-gospodarczych na obszarach transgranicznych (np. rynek pracy, przedsiębiorczość, procesy demograficzne, turystyka).

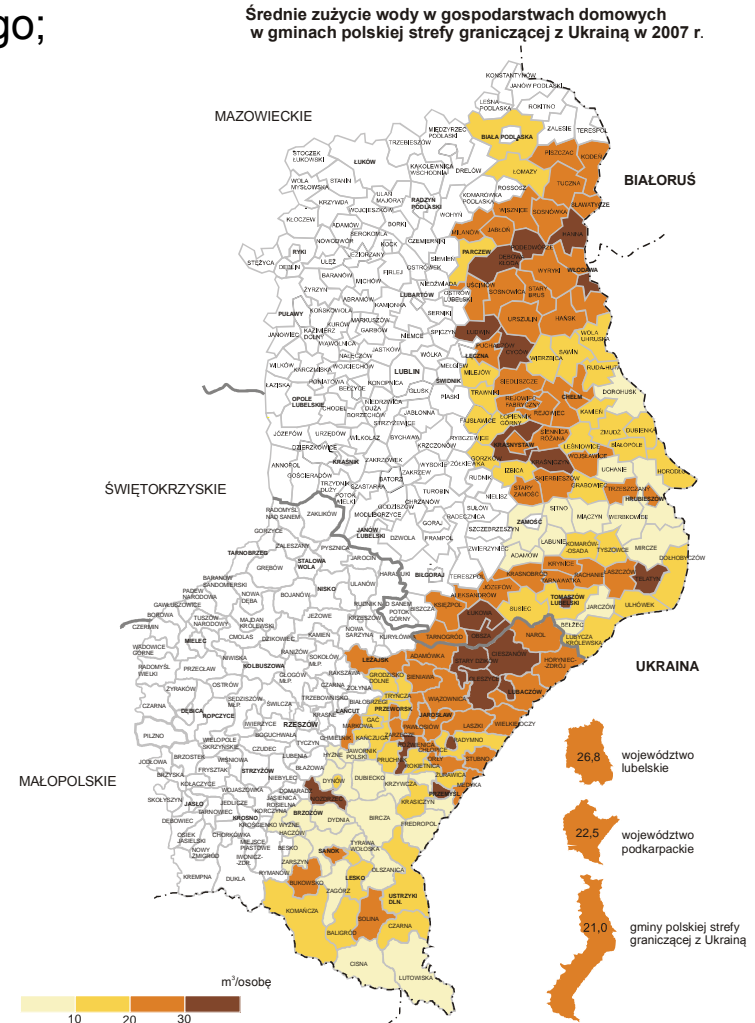
MONITORING ZJAWISK SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH W STREFIE PRZYGRANICZNEJ

Monitoring prowadzony jest na stronie internetowej od marca 2008 r.

- Ogólna charakterystyka pogranicza polsko-ukraińskiego;
- Pogranicze polsko-ukraińskie w liczbach;
- Pogranicze polsko-ukraińskie; województwo podkarpackie i lubelskie – podregiony, powiaty, gminy.

Seria: „Charakterystyka pogranicza polsko-ukraińskiego”:

- Powiaty wchodzące w skład polsko-ukraińskiej strefy przygranicznej;
- Stan, ruch naturalny i migracje ludności;
- Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w podkarpackim i lubelskim rejestrze REGON;
- Rynek pracy;
- Turystyka;
- Ochrona zdrowia;
- Ochrona środowiska;
- Budżety gmin.

MONITORING ZJAWISK SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH W STREFIE PRZYGRANICZNEJ

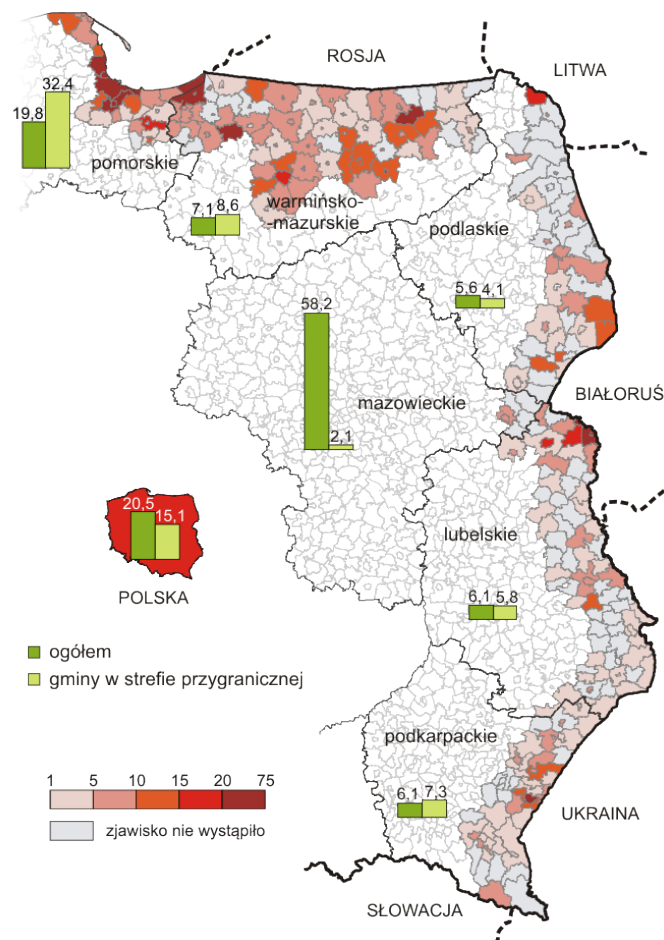
Seria opracowań sygnalnych: „Charakterystyka obszarów przygranicznych przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski”:

- Powierzchnia i ludność;
- Ruch naturalny i migracje ludności;
- Podmioty gospodarki narodowej;
- Turystyka.

Informacje i opracowania statystyczne:

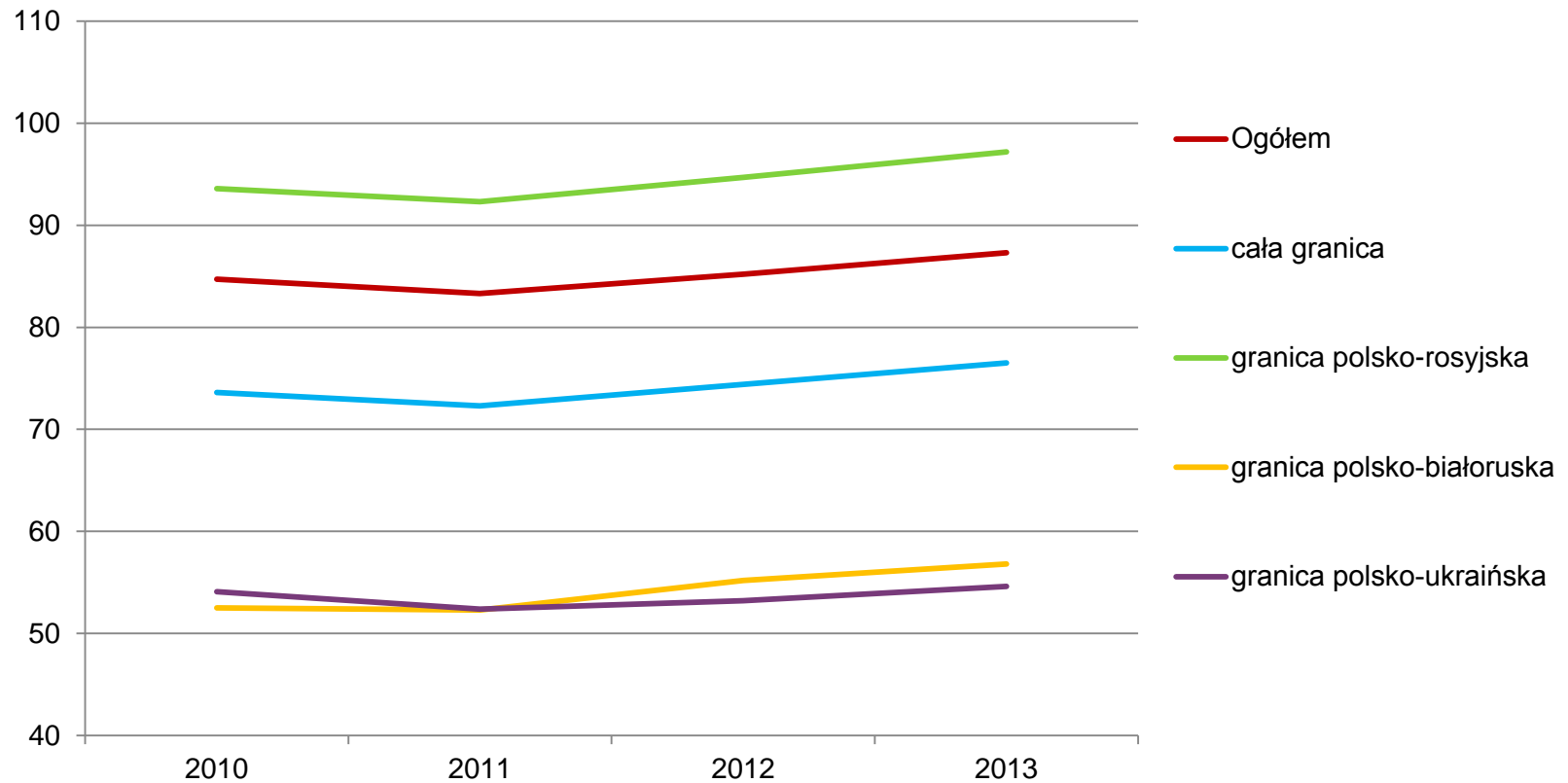
- Powierzchnia i ludność na obszarach przygranicznych przy zewnętrznej granicy UE na terenie Polski;
- Ruch naturalny i migracje ludności na obszarach przygranicznych przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski;
- Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej na obszarach przygranicznych przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski.

Spółki z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności według województw i gmin w 2013 r.

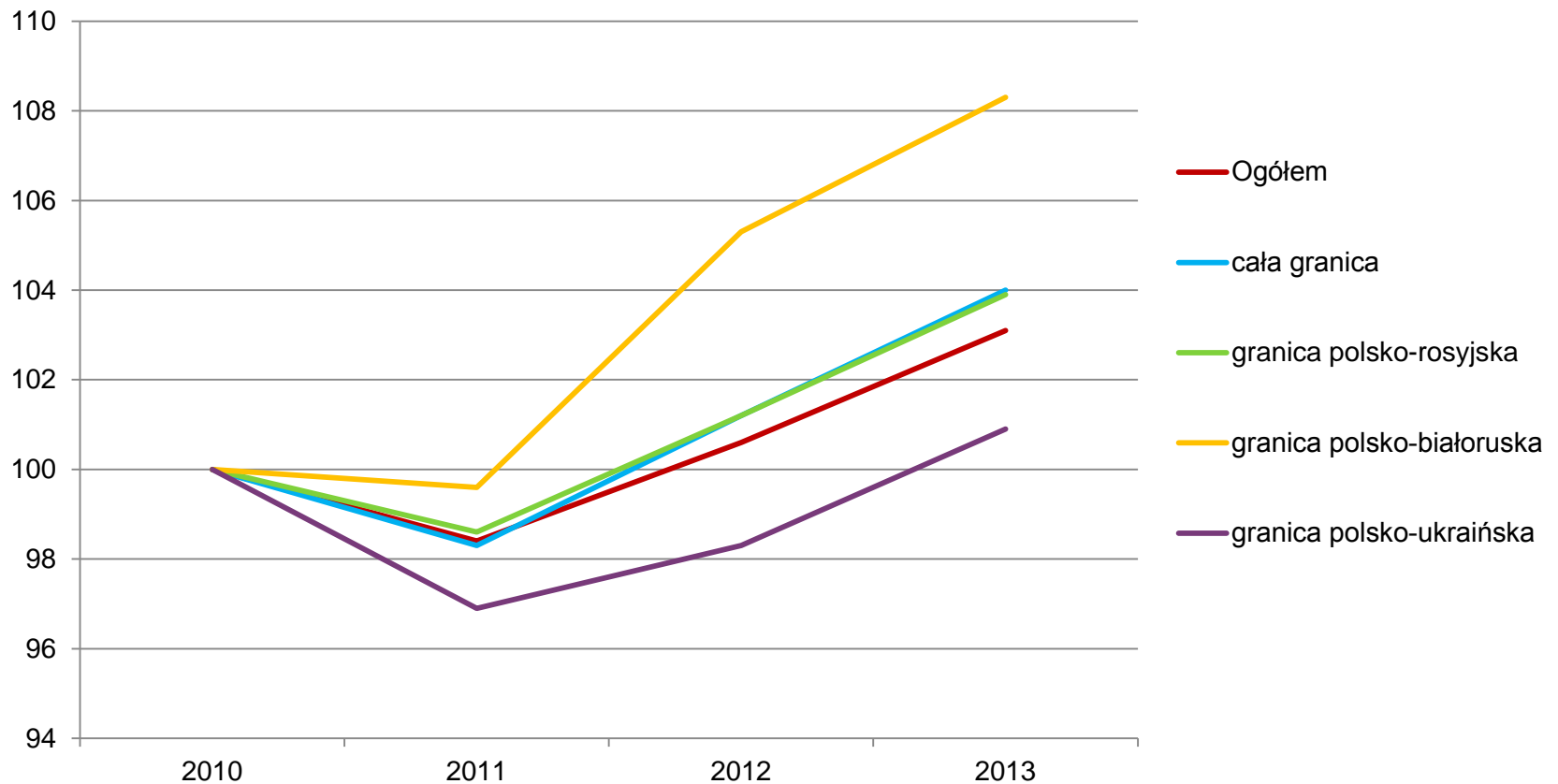
MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców (2010=100)

MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

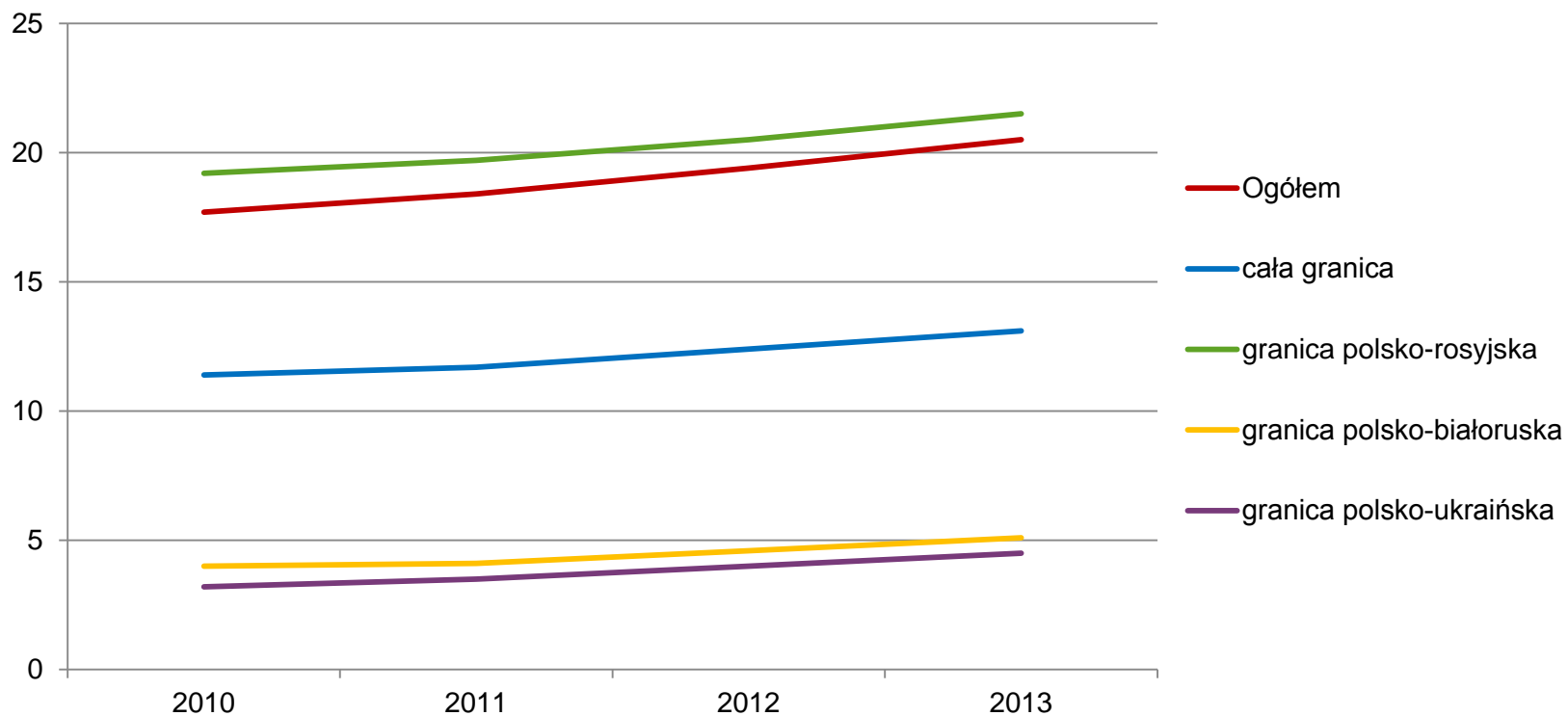
Dynamika liczby podmiotów na 1000 mieszkańców (2010=100)

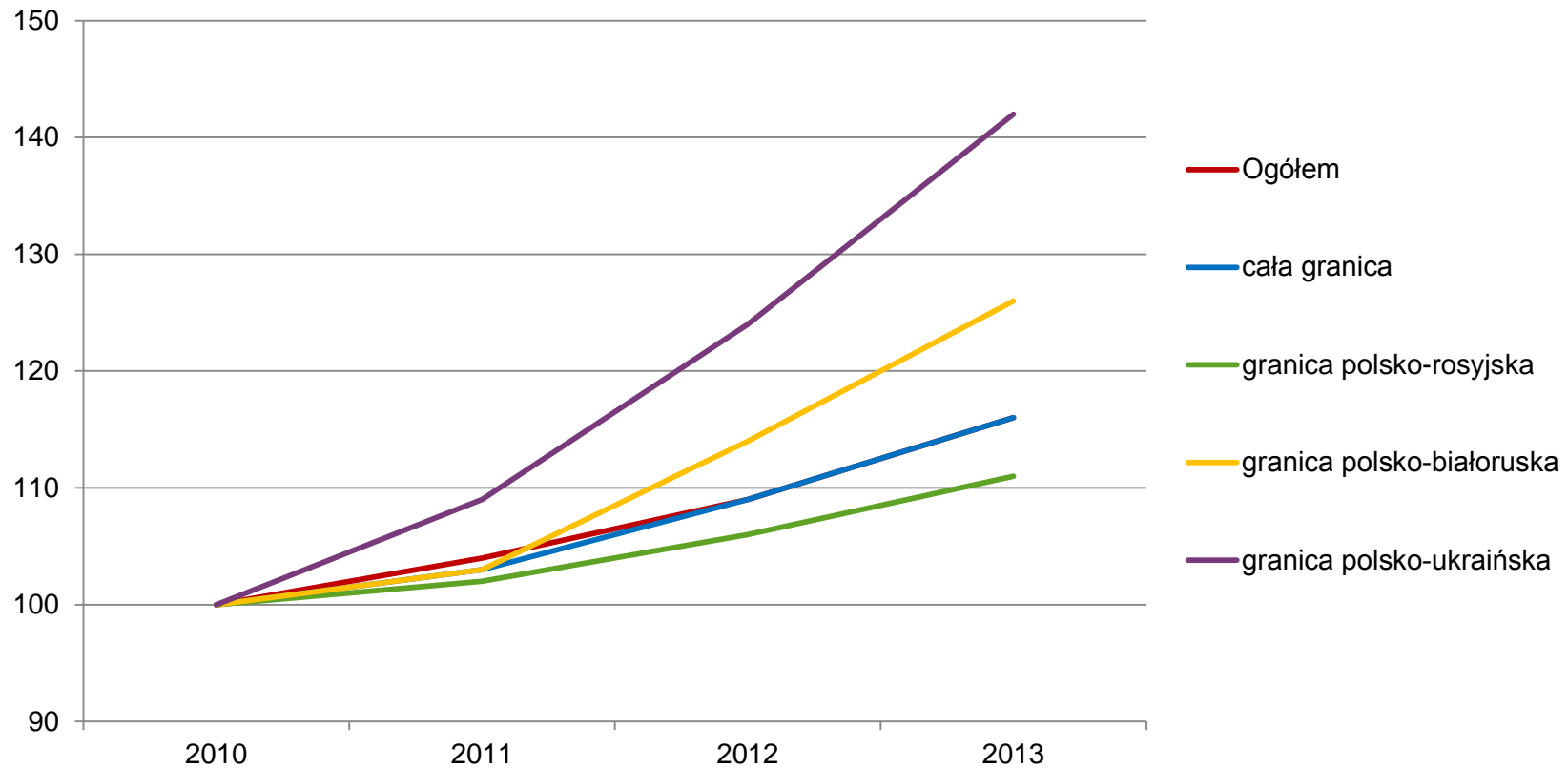
MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego na 10 000 mieszkańców

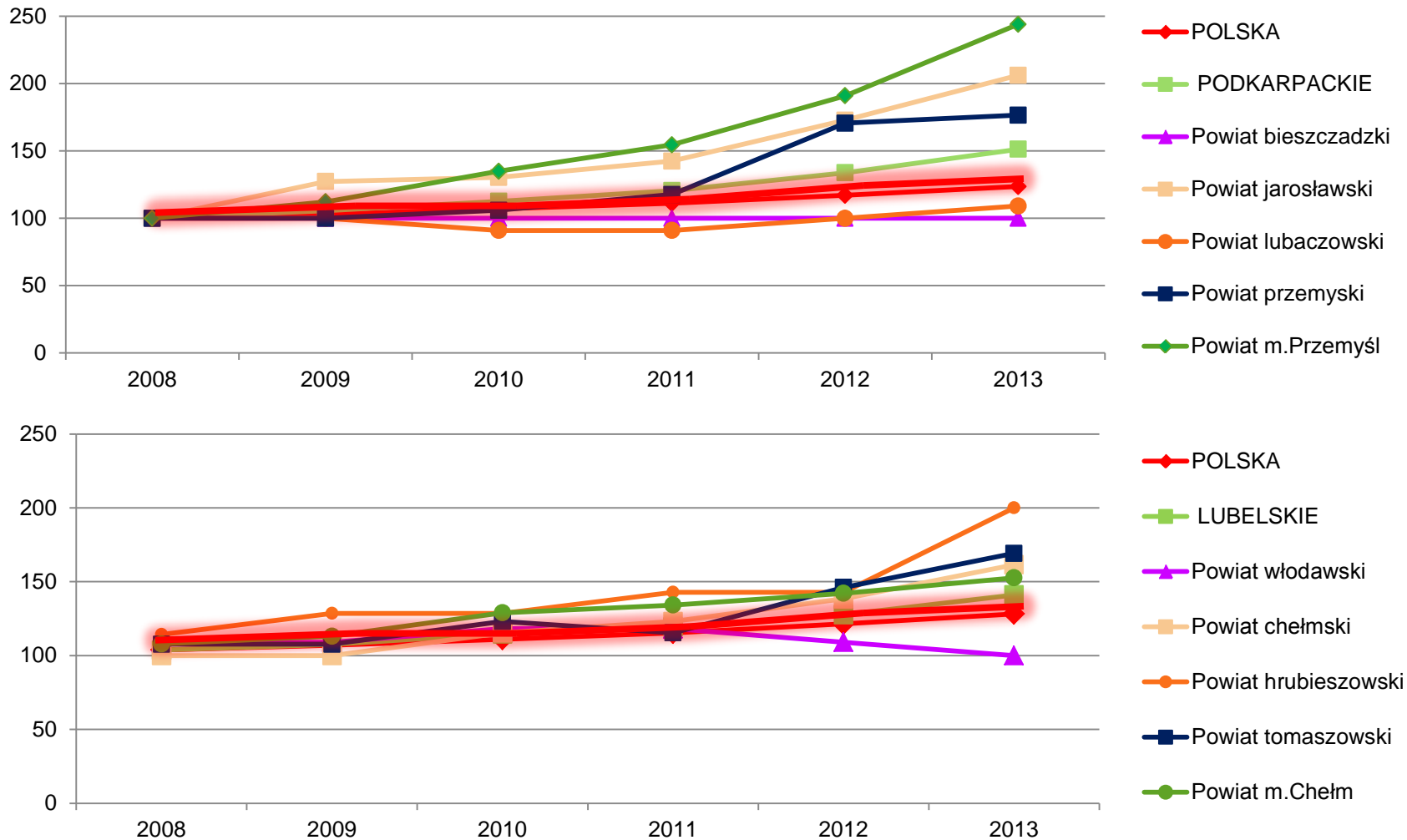
MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

**Dynamika liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego
na 10 000 mieszkańców (2010=100)**

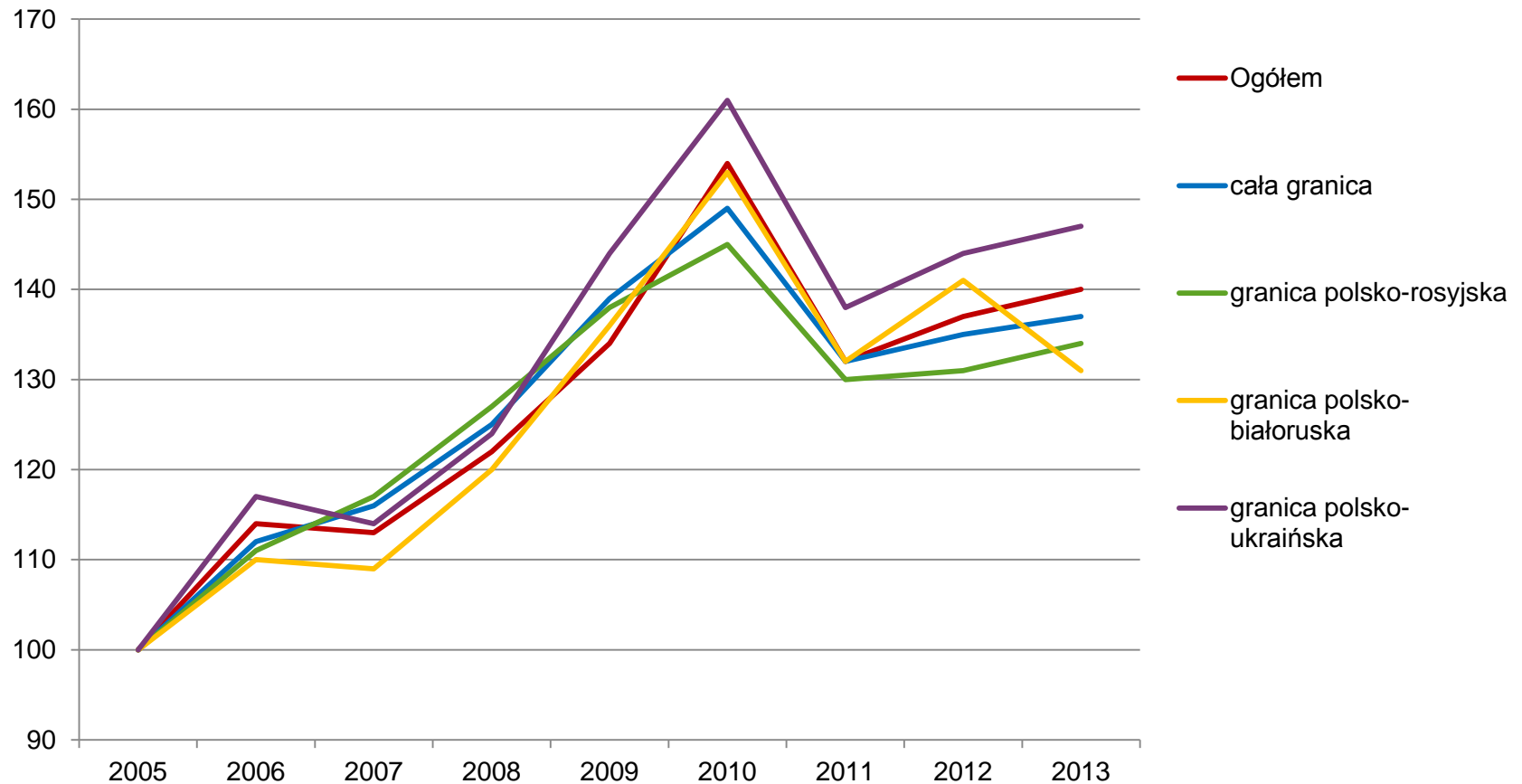
MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

Dynamika przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego
w województwie podkarpackim i lubelskim (2008=100)

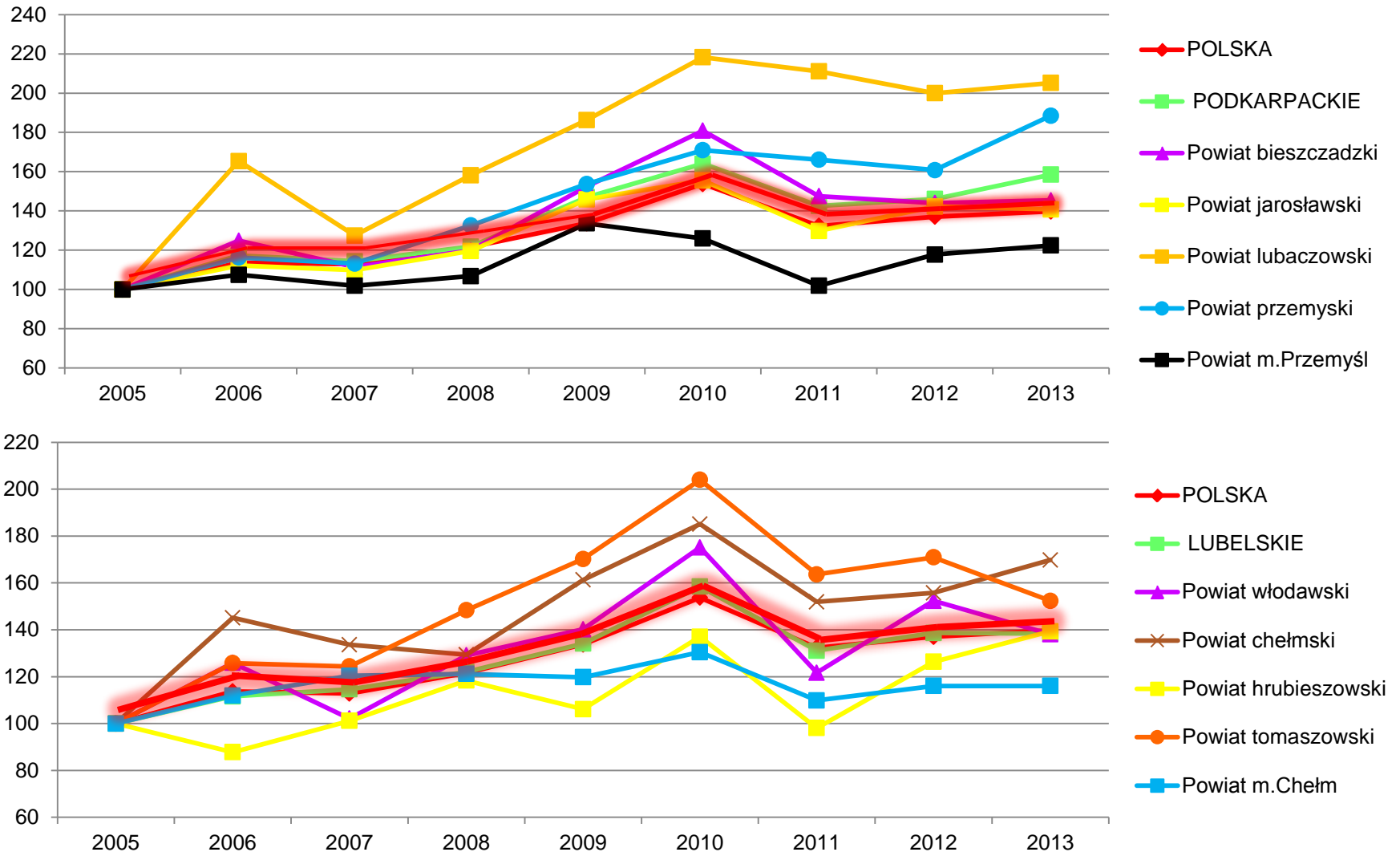
MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

Dynamika nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (2005=100)

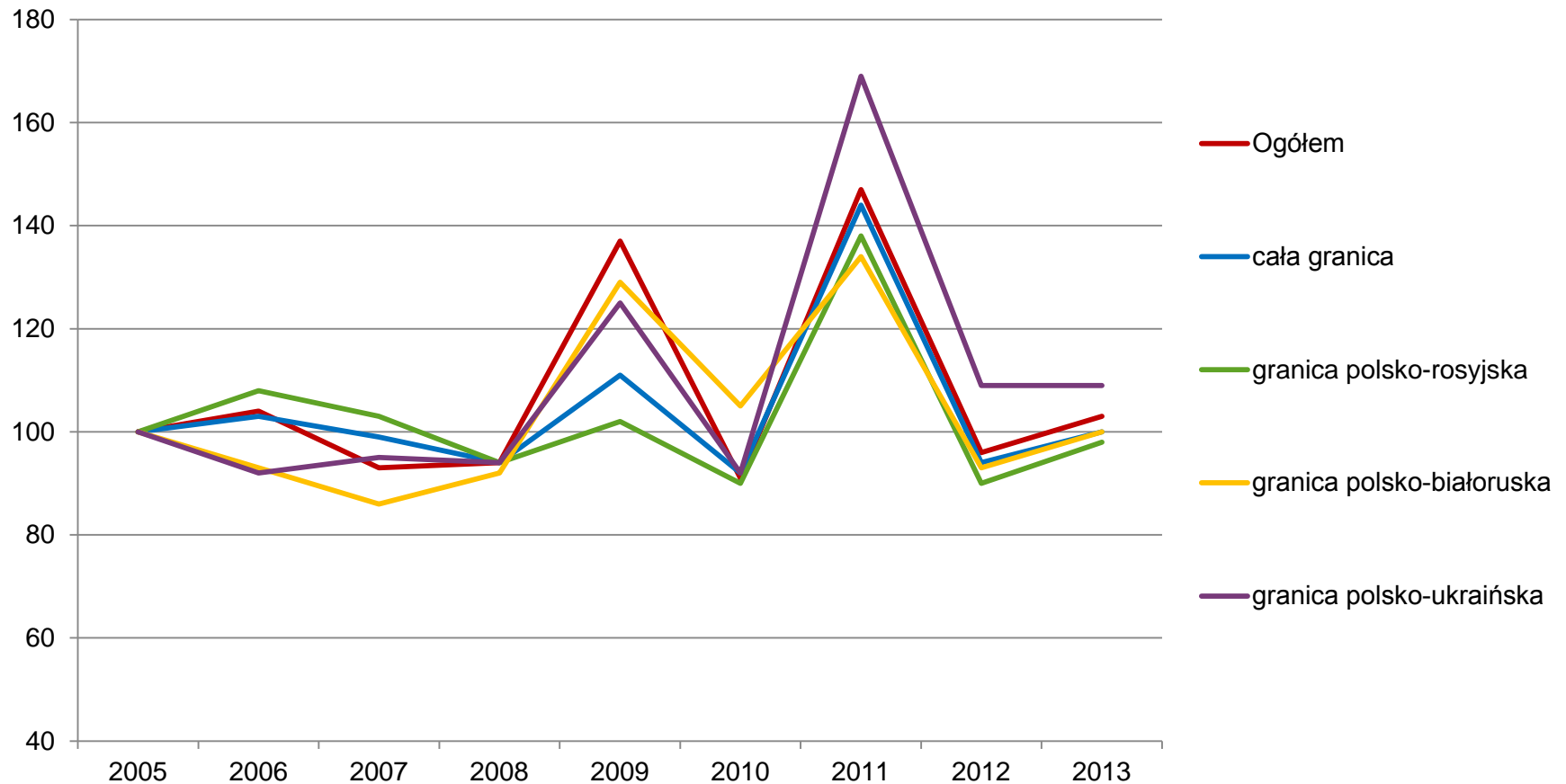
MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

Dynamika nowo zarejestrowanych podmiotów
w województwie podkarpackim i lubelskim (2005=100)

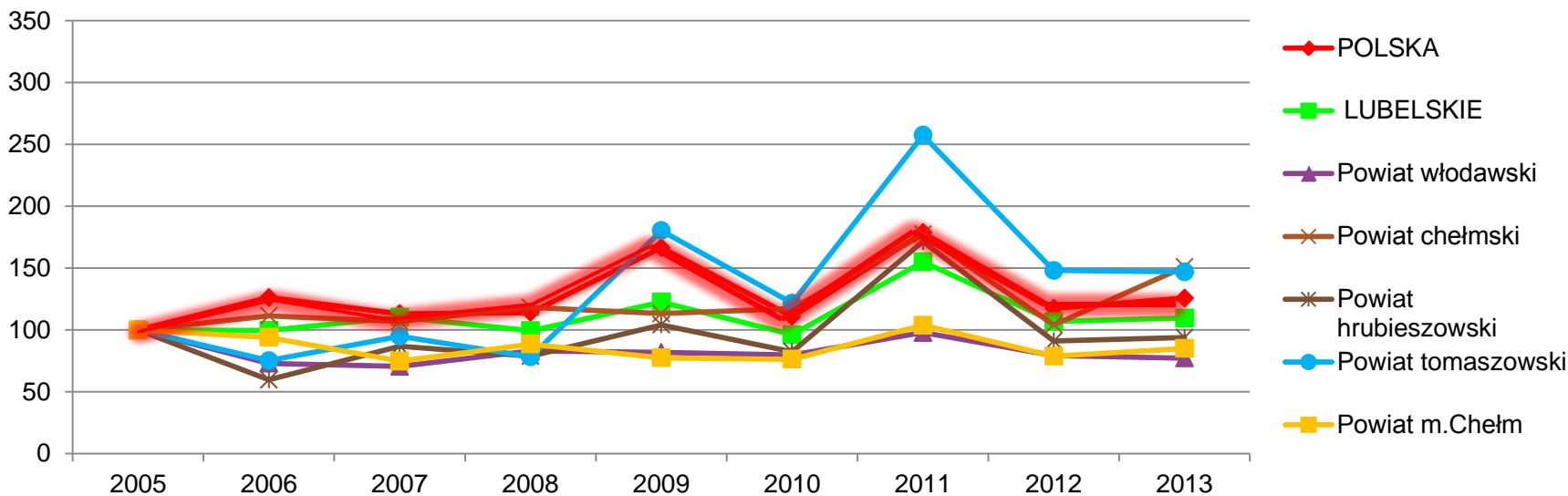
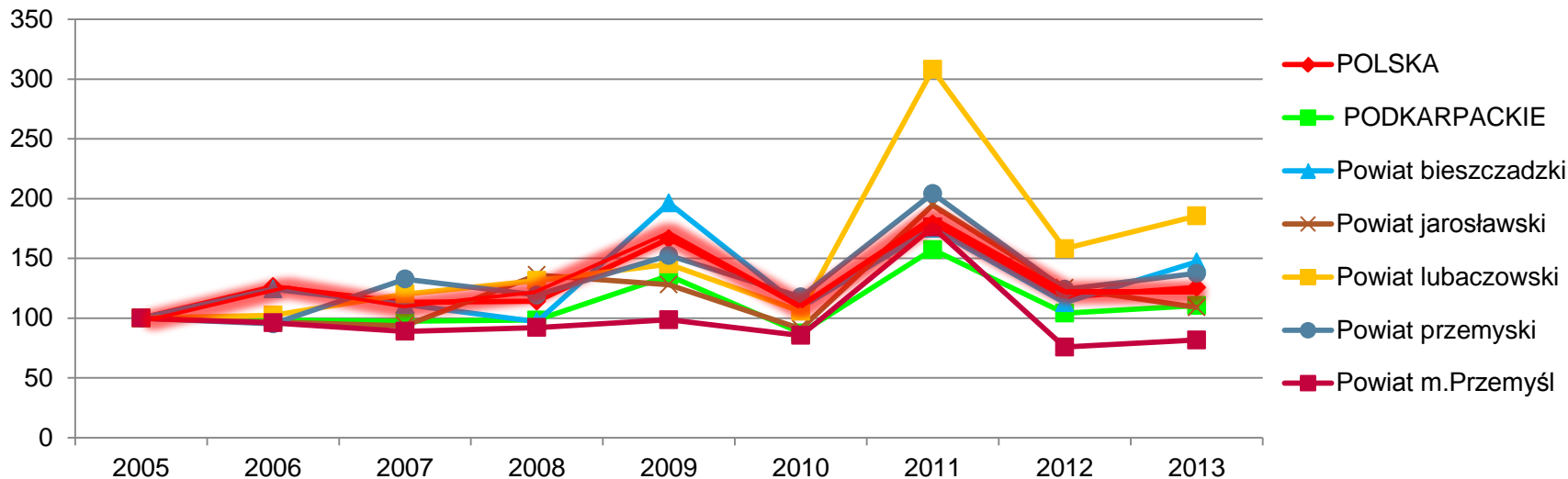
MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

Dynamika podmiotów wyrejestrowanych (2005=100)

MONITORING - DEMOGRAFIA PRZEDSIĘBIORSTW

Dynamika wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej
w województwie podkarpackim i lubelskim (2005=100)

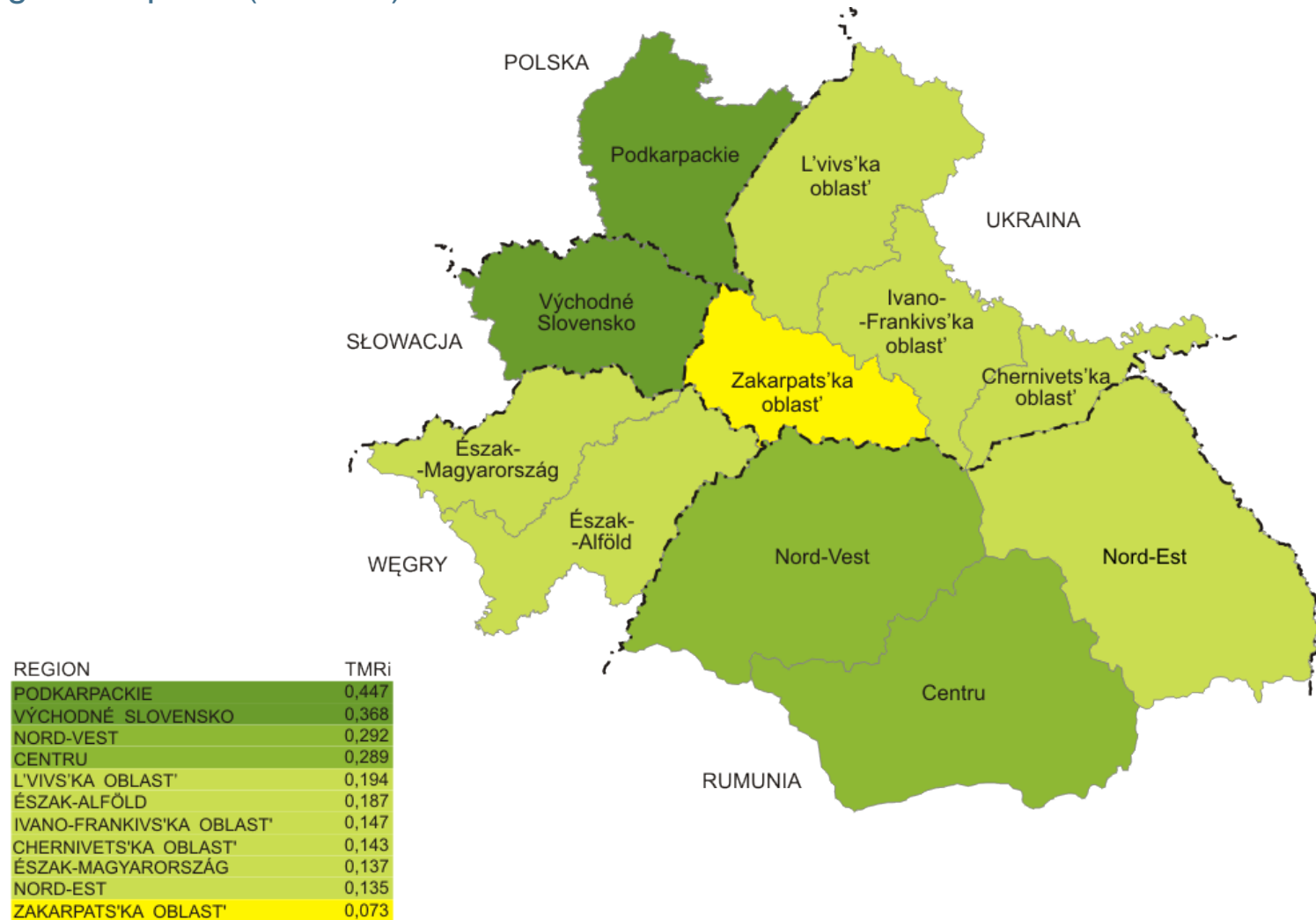
MONITORING ZJAWISK SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH NA OBSZARACH TRANSGRANICZNYCH

- Indeks transgraniczny przy wykorzystaniu metod taksonomicznych;
- Modele analizy przestrzennej pozwalające na ocenę konkurencyjności regionów.

MONITORING TAKSONOMICZNY MIERNIK ROZWOJU

Euroregion Karpacki (NUTS 2)

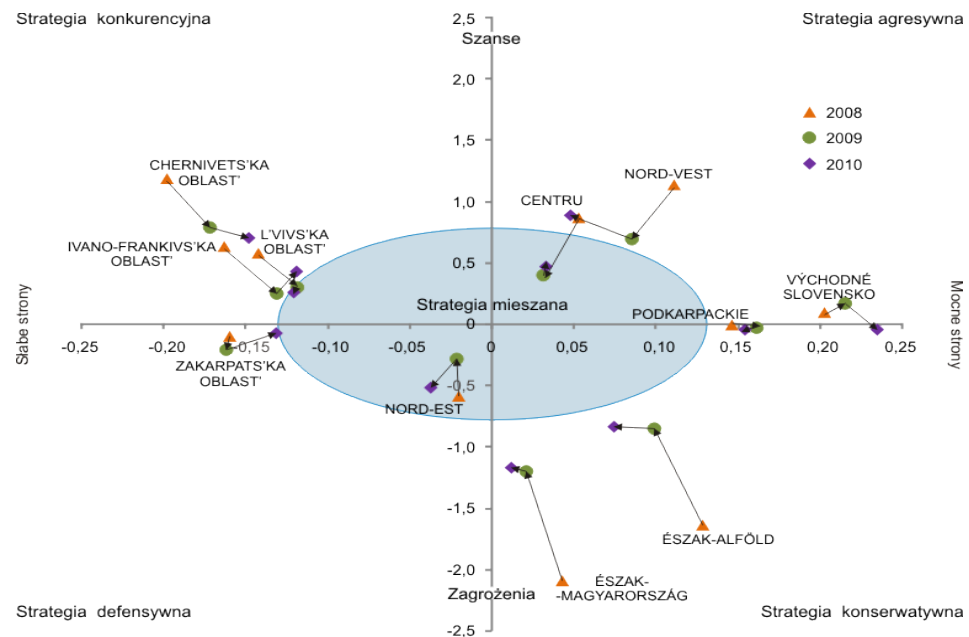

MONITORING ANALITYCZNY PROCES HIERARCHICZNY (AHP)

AHP pozwala na ocenę ważności czynników wpływających na rozwój jednostek lokalnych (słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń), wyznaczenie dla nich syntetycznych ocen uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a na tej podstawie rozpoznanie typów rozwojowych jednostek.

Można wyróżnić cztery typy strategii rozwojowych:

- **agresywną** (maxi-maxi)
- **konserwatywną** (maxi-mini)
- **konkurencyjną** (mini-maxi)
- **defensywną** (mini-mini)

Dla pozostałych obszarów, które nie mają wyraźnych mocnych i słabych stron, tworzy się **strategię mieszaną**.

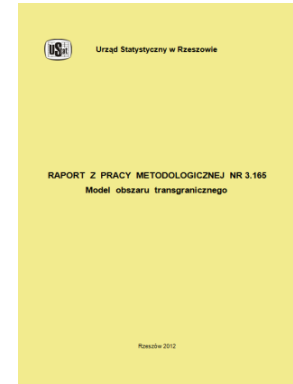
MONITORING

WYPACOWANIE MODELU OBSZARU TRANSGRANICZNEGO

W 2012 r. opracowany został raport z pracy metodologicznej „Model obszaru transgranicznego”.

Modelowanie procesów społeczno-gospodarczych dotyczących obszarów transgranicznych obejmuje etapy:

- Przedstawienie najważniejszych czynników egzo- i endogenicznych mających wpływ na gospodarkę i rozwój regionów na obszarach przygranicznych.
- Określenie wiodących wskaźników rozwoju w oparciu o wyspecyfikowane czynniki egzo- i endogeniczne na potrzeby grupowania obszarów przygranicznych ze względu na podobieństwo.
- Przeprowadzenie typologizacji przejść granicznych z uwzględnieniem czynników determinujących natężenie ruchu granicznego.
- Scharakteryzowanie obszarów przygranicznych przy uwzględnieniu: wskaźników rozwoju; strategii lokalnych i regionalnych; specyfiki przejść granicznych; sąsiedztwa kraju, regionu (m.in. poziom rozwoju społeczno-gospodarczego; przynależność do UE).
- Przedstawienie typów strategii rozwojowych dla obszarów transgranicznych.
- Zbadanie oddziaływania przestrzennego wybranych zjawisk z wykorzystaniem modelowania ekonometrycznego.

BADANIA KOMPLEKSOWE

**Badanie na granicy UE
na terenie Polski**

**Badanie gospodarstw
domowych**

**Granice
zewnętrzne**

**Granice
wewnętrzne**

*wspólny
kwestionariusz*

Badanie ankietowe
na granicy

Badanie intensywności
ruchu

Badanie ankietowe
w otoczeniu granicy
(np. centra handlowe,
centra usługowe,
stacje paliw)

Badanie ankietowe
(porty morskie, lotnicze, kolejowe)

BADANIA KOMPLEKSOWE

	Operat	Dobór próby	Badana populacja	Narzędzia badawcze
Badanie gospodarstw domowych	Operat	Losowanie z warstwowaniem	Badanie reprezentacyjne	Kwestionariusz PKZ
Wewnętrzna granica	Brak operatu	Losowanie systematyczne	Badanie reprezentacyjne	Formularz BRG, BRGp
Otoczenie granicy wewnętrznej / zewnętrznej	Brak operatu	Dobór celowy	Badanie reprezentacyjne	Kwestionariusz/ Ankieta PDP
Dane Straży Granicznej	-	-	Badanie pełne	Rejestr

WYKORZYSTANIE WYNIKÓW BADAŃ

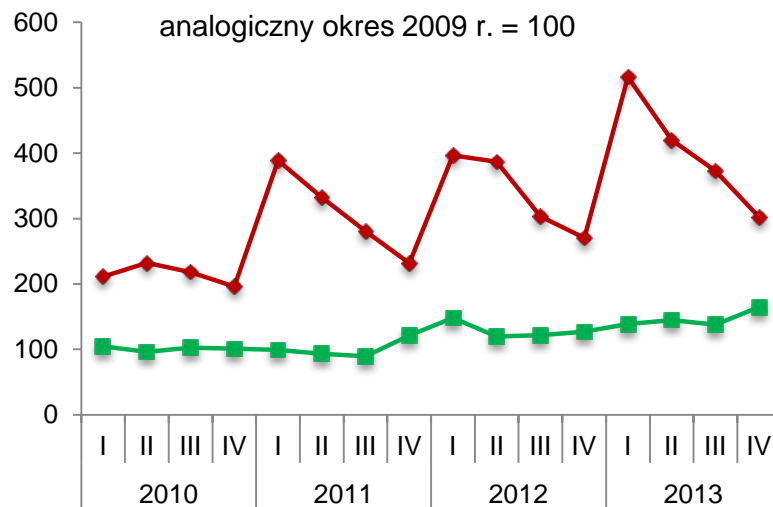
- W rachunkach narodowych jako składowe (GUS):
  - spożycia indywidualnego gospodarstw domowych,
  - eksportu usług w obrotach handlu zagranicznego (przychód/wydatki cudzoziemców w Polsce),
  - importu usług w obrotach handlu zagranicznego (rozchód/wydatki Polaków za granicą).
- W bilansie płatniczym jako składowe (NBP):
  - eksportu usług w obrotach handlu zagranicznego (przychód/wydatki cudzoziemców w Polsce),
  - importu usług w obrotach handlu zagranicznego (rozchód/wydatki Polaków za granicą).
- W statystyce w dziedzinie turystyki (GUS, MSiT):
  - charakterystyka podróży krajowych (krótkookresowych i długookresowych) oraz zagranicznych mieszkańców Polski oraz przyjazdów cudzoziemców do Polski,
  - tablice wynikowe oraz zbiory danych z badania „Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach” wykorzystywane przez Eurostat.
- W statystyce regionalnej (urzędy statystyczne, urzędy marszałkowskie):
  - monitorowanie zjawisk związanych z ruchem granicznym na obszarach przygranicznych, wykorzystanie informacji na potrzeby kształtowania rozwoju regionalnego.

MONITORING

BADANIE OBROTU TOWARÓW I USŁUG W RUCHU GRANICZNYM

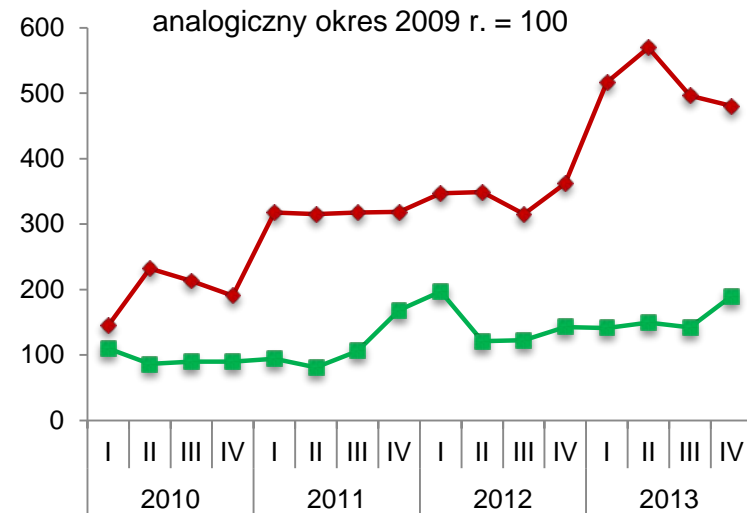
Zmiany w ruchu granicznym cudzoziemców i ich wydatkach po wprowadzeniu 1 lipca 2009 r. małego ruchu granicznego na granicy polsko-ukraińskiej

Ruch graniczny cudzoziemców

—●— Strefa do 30 km *   —■— Powyżej 30 km **

Wydatki cudzoziemców w Polsce

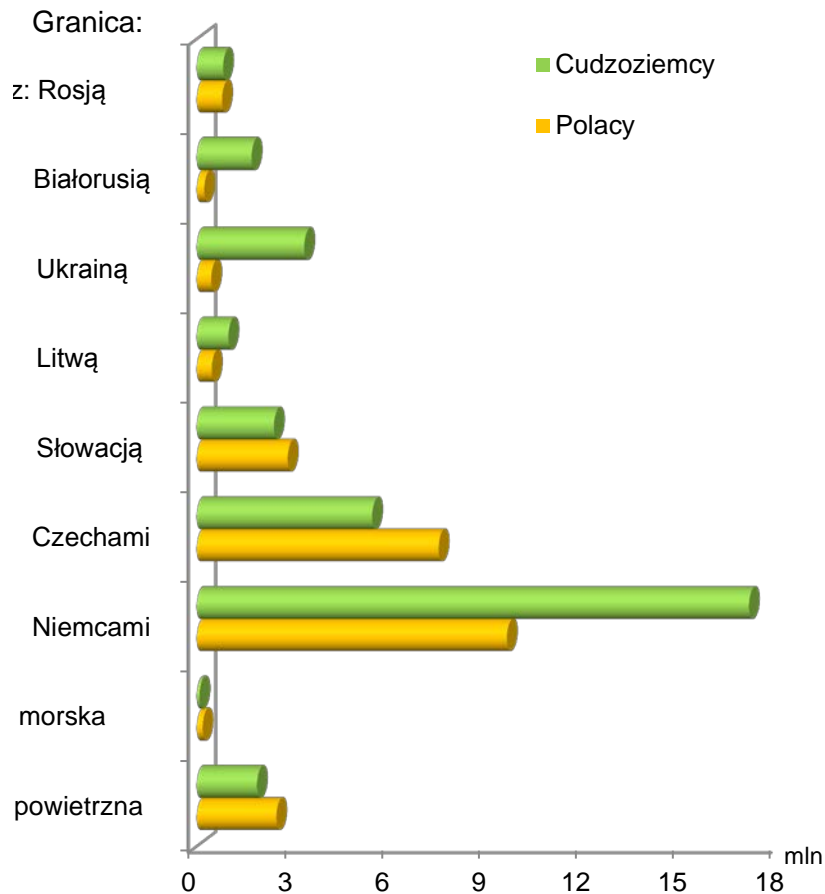
—●— Strefa do 30 km *   —■— Powyżej 30 km **

* Miejsce zamieszkania i poruszania się (dokonania zakupów) w odległości do 30 km po przekroczeniu granicy – „potencjalny” MRG.

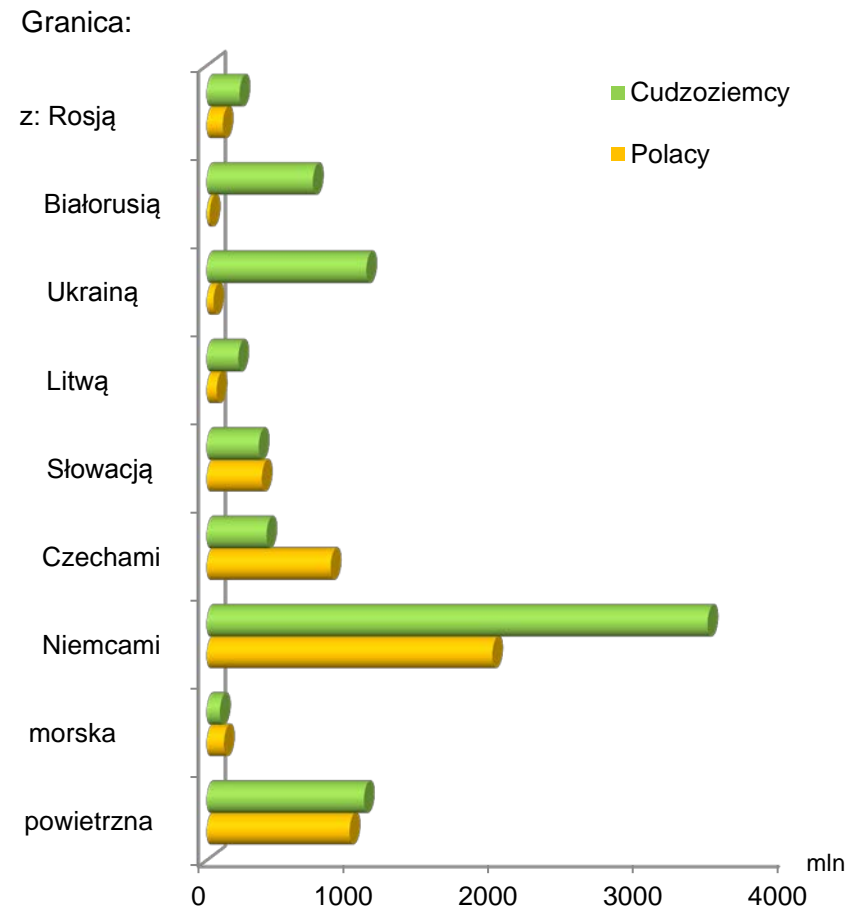
** Miejsce zamieszkania lub poruszania się w odległości powyżej 30 km po przekroczeniu granicy.

BADANIA KOMPLEKSOWE

**Ruch graniczny osób
w I kwartale 2014 r.**

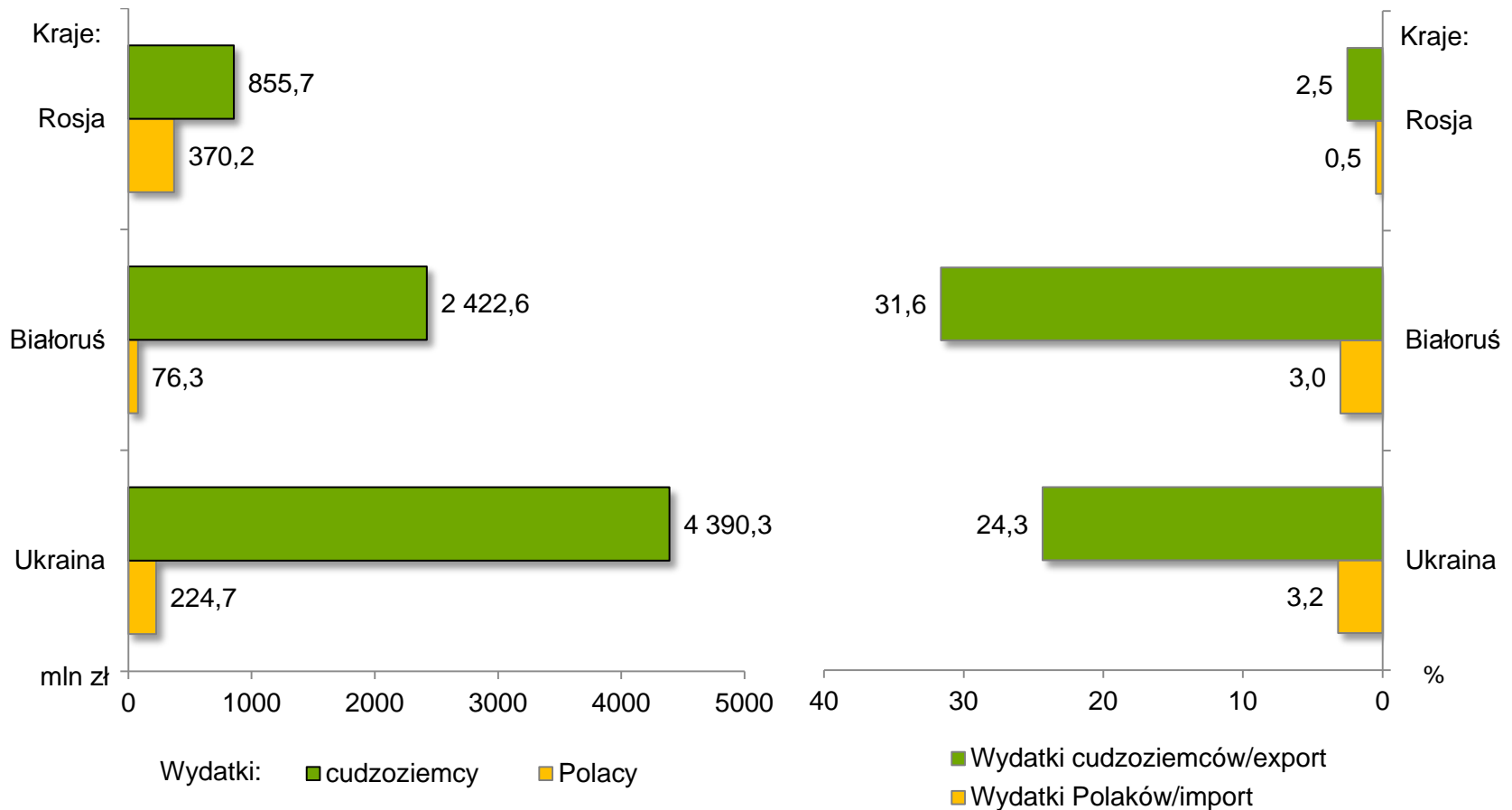
**Wydatki cudzoziemców w Polsce
i Polaków za granicą w I kwartale 2014 r.**

BADANIA KOMPLEKSOWE

Badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym – przykład wyników
**Wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców
 i za granicą przez Polaków przekraczających polski odcinek zewnętrznej granicy
 UE w porównaniu z obrotami handlu zagranicznego Polski w 2013 r.**

BADANIA KOMPLEKSOWE

Wydatki na zakup towarów poniesione przez cudzoziemców w Polsce przekraczających zewnętrzną granicę UE na terenie Polski oraz sprzedaż detaliczna i hurtowa towarów w województwach w 2013 r.

Wyszczególnienie	Województwa			
	lubelskie	podlaskie	podkarpackie	warmińsko-mazurskie
Wydatki cudzoziemców (mln zł)	3 461,5	1 532,7	2 403,1	511,3
Sprzedaż detaliczna* (mln zł)	21379,9	13918,5	20077,7	13717,3
Relacja wydatki/sprzedaż detaliczna (%)	16,2	11,0	12,0	3,7
Sprzedaż hurtowa** (mln zł)	26130,6	11944,7	20981,1	6265,4
Relacja wydatki/sprzedaż hurtowa (%)	13,2	12,8	11,5	8,2

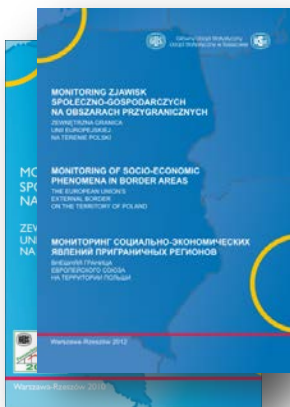
* W 2012 r.

** W 2012 r., dane dotyczą przedsiębiorstw handlowych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

BADANIA ANKIETOWE NA GRANICY I W JEJ OTOCZENIU

Informacje wynikowe z badań

- Opracowania przygotowywane zgodnie z planem wydawniczym:
  - po każdym kwartale – informacja sygnałna z wyników badania – na stronie internetowej,
  - co roku – publikacja (książka, Internet).
- Przekazywanie danych odbiorcom zewnętrznym:
  - na podstawie zawartych przez GUS umów/porozumień (z NBP, MSiT),
  - na indywidualne zamówienia.
- Inne formy rozpowszechniania: publikacje zbiorcze, okolicznościowe, foldery, wywiady, artykuły, konferencje, seminaria itp.

INNE PRACE BADAWCZE

Prace dotyczące obszarów transgranicznych realizowane we współpracy z Ministerstwem Finansów i Strażą Graniczną:

- Wypracowanie metodologii szacowania przemytu na zewnętrznej lądowej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski.
- Wizualizacja czasu oczekiwania na przekroczenie granicy – prognozowanie ruchu granicznego na przejściach granicznych.

ROZWÓJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

- Umowy o współpracy, listy intencyjne, wspólne publikacje, konferencje, spotkania robocze, wymiana doświadczeń, projekty itp.;
- Aktywny udział urzędów statystycznych w seminariach i konferencjach transgranicznych:
US Zielona Góra, US Wrocław, US Kraków, US Rzeszów, US Lublin, US Białystok,
US Olsztyn;
- Utworzenie naukowo-informacyjno-statystycznego klastra transgranicznego „Infostat Ukraina-Polska”.

PODSUMOWANIE

Ponadnarodowy i wielowymiarowy charakter i skala procesów transgranicznych

Wymiary badań transgranicznych:

- **Lokalny** - dostarczanie informacji dla przedsiębiorców w celu podjęcia skutecznych decyzji dotyczących utworzenia przedsiębiorstw lub filii w obszarach transgranicznych, dostarczanie informacji dla władz lokalnych w celu ułatwienia rozwoju przedsiębiorczości i poprawy infrastruktury.
(np. lokalne ulgi podatkowe, wyznaczenie dodatkowych terenów dla działalności gospodarczej)
- **Regionalny** - dostarczanie informacji instytucjom samorządowym i rządowym w celu prowadzenia polityki zwiększenia konkurencyjności regionu.
(np. świadomość działalności gospodarczej na dużą skalę w obszarach transgranicznych sprawia, że ta domena staje się ważnym elementem strategii rozwoju regionalnego)
- **Krajowy** - dostarczanie informacji, które mają wpływ na spójność bilansu płatniczego.
- **Międzynarodowy** - dostarczanie informacji, które umożliwią podjęcie wspólnych lub zgodnych decyzji po obu stronach granicy.
(np. nowe przejścia graniczne, przepisy dotyczące małego ruchu granicznego, inwestycje infrastrukturalne)

PODSUMOWANIE

Ponadnarodowy i wielowymiarowy charakter i skala procesów transgranicznych

- Doskonalenie monitoringu zjawisk społeczno-gospodarczych w oparciu o statystyczne i administracyjne bazy danych;
- Poszukiwanie i wykorzystywanie uzupełniających źródeł informacji pozastatystycznych (Big Data) np. dane pochodzące od operatorów sieci telefonii komórkowych, z automatycznych punktów pomiaru ruchu drogowego, z bankowych systemów informacyjnych; łączenie informacji z rejestrów administracyjnych i badań reprezentacyjnych;
- Wykorzystanie „statystyk lustrzanych”;
- Rozwój współpracy pomiędzy krajami w zakresie:
  - wyznaczenia obszarów badań – uwzględniających najważniejsze zjawiska występujące na terenach przygranicznych, biorąc pod uwagę specyfikę i różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów,
  - standaryzacji metod i form monitoringu i badań,
  - prowadzenia wspólnych badań na obszarach transgranicznych.

Stworzenia jednolitej infrastruktury informacyjnej o obszarach transgranicznych – bazy wiedzy o obszarach transgranicznych i raporty metodologiczne.

Dziękuję za uwagę